

Інституті археології НАН України, членом Наукової координаційної ради з проблем «Історичне краєзнавство в Україні» при Відділенні історії, філософії та права НАН України, членом спеціалізованої Ради при Інституті археології НАН України із захисту докторських та кандидатських дисертацій, а після обрання у 1997 і 1999 рр. відповідно академіком Академії наук вищої школи України та Української академії історичних наук активно працює у наукових комісіях і радах цих об'єднань учених. І.С. Винокур — член редколегій журналів «Археологія», «Краєзнавство», «Хмельниччина: дивокрай», «Наукових праць Кам'янець-Подільського державного університету: історичні науки» й інших історичних періодичних видань. Академік навчає магістрантів і аспірантів, готує докторів і кандидатів наук у галузі археології та історії.

Багаторічна сумлінна педагогічна, наукова і громадська діяльність І. Винокура гідно оцінена. Він нагороджений медалями «За доблесну працю» та А.С. Макаренка, знаком «Відмінник народної освіти України», почесними грамотами Міністерства освіти України, а в 2002 р. удостоєний диплома і медалі Ярослава Мудрого Академії наук вищої школи України. Ім'я ученого занесено до Книги пошани Хмельницької обл. У 2003 р. І. Винокур нагороджений Почесною грамотою і медаллю Верховної Ради України за особливі заслуги перед українським народом.

Щиро бажаємо Іону Ізраїлевичу міцного здоров'я, творчих сил, завершення нових цікавих задумів, експедицій, книг, талановитих і вдячних учнів.

М.Б. ПЕТРОВ

Одержано 12.07.2005

М.Ю. Відейко

МІЖНАРОДНИЙ КОЛОКВІУМ «КУКУТЕНЬ — 120 РОКІВ ДОСЛІДЖЕНЬ. ЧАС ПІДБИВАТИ ПІДСУМКИ»

21—24 жовтня 2004 р. у м. Пятра-Нямц (Румунія) відбувся міжнародний колоквіум «Кукутень — 120 років досліджень. Час підбивати підсумки». У роботі форуму, організованому Міжнародним центром досліджень культури Кукутень взяли участь понад 60 археологів із Австрії, Болгарії, Великої Британії, Іспанії, Молдови, Росії, Румунії, США, Туреччини, України і Франції. Головним осередком проведення колоквіуму став Музей історії та археології у м. Пятра-Нямц, де, до речі, паралельно проходила міжнародна конференція «Пре- і праісторична археологія видобування солі», що зібрала не менш представницьку групу вчених.

Місце для проведення колоквіуму було обрано не випадково, адже музейний комплекс у Пятра-Нямц є не лише потужною експозиційною установою, у якій нагромаджено першо-класні археологічні колекції, але і відомим центром проведення наукових досліджень.

Кілька слів скажемо про організатора форуму — Міжнародний центр досліджень культури Кукутень (INTERNATIONAL RESEARCH CENTER OF CUCUTENI CULTURE — IRCCC) —

наукову та просвітницьку установу¹, засновану 1995 р., що базується в м. Пятра-Нямц. Центр сприяє інтенсифікації наукових досліджень культури Кукутень, залучаючи до її вивчення провідних фахівців із установ та організацій різних країн світу, в тому числі з Інституту археології НАН України. До консультативної ради IRCCC від України входить В.О. Круц. Центр організує та проводить фундаментальні наукові дослідження, в тому числі міждисциплінарні, працює над створенням великої бібліографічної бази; організує міжнародні наукові конференції, видання літератури та виставки, присвячені дослідженням культури Кукутень, здійснює обмін науковою інформацією, фахівцями та публікаціями, поширює дані про результати досліджень у засобах масової інформації. Центр здійснив низку видань матеріалів з розкопок поселень культури Кукутень, окремих категорій матеріалів, зокрема антропоморфної пластики Кукутень та трипільської культури.

¹ International Research Center of Cucuteni Culture — Presentation. — <http://www.neamt.ro/cmj/istorie/piatra-neamt/>

Учасники колоквіуму біля музею у м. Пятра-Нямц

Г.О. Пашкевич і М. Петреску-Димбовіца, зустріч у с. Кукутень

На колоквіум було заявлено 57 наукових доповідей, 10 з яких українськими археологами. Триденна програма форуму виявилася надзви-

чайно напруженою, адже, крім доповідей, учасники мали ознайомитися з представницькою експозицією музею та спеціальною виставкою приватної колекції старожитностей культури Кукутень, яка належить Емілії та Ромео Думітреску. Зібрання старожитностей культур Прекукутень та Кукутень, виставлена в музеї, включає матеріали з усіх етапів їх існування, починаючи із найдавніших — Траян-Дялул-Вей, Подурь-Дялул-Гіндару та ін.

Колекція Емілії та Ромео Думітреску, що експонується в приміщенні музею, налічує понад 100 предметів, виявлених під час археологічних розкопок, які проводили фахівці коштом власників зібрання (Cultura Cucuteni 2004). В експозиції був представлений цікавий культурний комплекс з поселення Ісайя, який включає предмети пластики та дрібні керамічні вироби (Ibid., s. 7—10, 32). З приводу інтерпретації цього комплексу як матеріальної пам'ятки сакралізованого відтворення знань щодо продовження людського роду носіїв культури Прекукутень Р. Думітреску виголосив доповідь, яка викликала загальний інтерес.

Згадані меценати також фінансують археологічні дослідження відомого теля Подурь-Дялул-Г

Виставка колекції старожитностей культур Прекукутень і Кукутень Емілії та Ромео Думітреску в музеї м. Пятра-Нямц

індари, де планують організувати музей. Придбавши землю, на якій розташовано поселення культури Кукутень, Р. Думітреску не лише опікується їх збереженням, але й надає можливість археологам проводити наукові дослідження.

Організатори форуму опублікували тези доповідей (Cucuteni. 120 de cercetari. Timpul bilantului, 2004), а у 2005 р. здійснили окреме видання матеріалів колоквиуму².

Тематика доповідей мала досить широкий спектр, починаючи від історії досліджень Кукутень і окремих неолітичних культур до результатів вивчення поселень і комплексів, скарбів, артефактів, давніх виробництв. Значну увагу приділено зв'язкам між окремими локальними типами всередині Кукутень-Трипільської спільності, іншими культурами.

У перший день колоквиуму відбулася презентація першого повного видання матеріалів розкопок епонімної пам'ятки — Кукутень (*Petrescu-Dimbovita, M.-C. Valeanu* 2004). Як додаток до 740-сторінкової книги випущено CD-диск із версією друкованого видання з кольоровими ілюстраціями.

Програма форуму передбачала відвідання епонімної пам'ятки — поселення Кукутень, де 24 жовтня було проведено день експериментальної археології, організований фундацією «Кукутень у III тисячолітті» (президент — Р. Думітреску). Під час урочистої частини заходу відбулося присвоєння звання почесного громадянина села Кукутень науковцям, які зробили видатний внесок в археологічну науку, зокрема відомому досліднику культури Кукутень академіку М. Петреску-Димбовиці.

² Матеріали опубліковано у періодичному виданні музейного комплексу в Пятра-Нямц — *Memoria Antiquitatis*.

Учасники колоквиуму з України та Росії у с. Кукутень: перший ряд (зліва направо): М.П. Сохацький, Н.Б. Бурдо, О.В. Цвек, І.І. Мовчан; другий ряд (зліва направо): О.Г. Корвін-Піотровський, В.О. Шумова, Н.М. Скакун; на задньому плані: В.О. Круц спілкується з Р. Думітреску

До того ж, протягом дня всі учасники події могли належно оцінити як кукутенську, так і традиційну румунську кухню та народні напої.

У науковій частині археологічного експерименту було продемонстровано відтворення давніх технологій гончарства, виготовлення знарядь праці із каменю та кременю, приготування їжі та добування солі. Також було представлено цілий комплекс створених протягом останніх років повномасштабних реконструкцій житлових та господарчих споруд. Безпосередніми виконавцями експериментів та будівельниками реконструкції кукутенських споруд були студенти. Нещодавно на полігоні відзняли науково-популярний фільм «Онуки Адама», присвячений культурі Кукутень.

Згадані реконструкції стали базою і для експерименту з моделювання процесу утворення культурного шару та вивчення кукутенського житлобудування, за початком якого протягом дня зацікавлено спостерігали не лише учасники колоквиуму, а й мешканці села Кукутень.

У ході експерименту було спалено репліки двох житлових споруд, у яких залишено побутовий та господарчий інвентар. Процес спалення фіксували на відео, температурний режим контролювали за допомогою відповідних датчиків. Рештки однієї зі споруд заплановано залишити аж до повного руйнування, для того щоб спостерігати цей процес протягом тривалого часу. Рештки іншої споруди планували знівелювати навесні, щоб на цьому місці спорудити наступну будівлю. Цикл будівництва: спалення—руйнування—будівництво повторять кілька разів задля відтворення процесу формування багатошарової пам'ятки культури Кукутень з відповідною кількістю го-

ризонтів. Тель, що, за розрахунками експериментаторів, має утворитися на цьому місці, через певний час досліджуватимуть археологи.

Звіти про всі етапи експерименту мають намір публікувати, а також залучати фахівців з інших країн на різних стадіях його проведення. Особливо відзначимо продуманість та наукову організацію експериментальної програми в галузі житлобудування, що нині проводиться на полігоні біля с. Кукутень. На нашу думку, надзвичайно важливе значення для наступних досліджень мала дискусія, що відбулася 24 жовтня в процесі проведення експерименту, між ученими із різних країн. Отже, можна констатувати, що наукові доповіді, виставки, екскурсії, археологічний експеримент, проведені у рамках міжнародного колоквиуму «Кукутень — 120 років досліджень. Час підбивати підсумки», сприяли поглибленню наукових контактів і вивченню культурної спільності Кукутень-Трипілля.

Cultura Cucuteni. Magia Ceramicii. — Bucuresti, 2004. — 36 s.

Cucuteni. 120 de cercetari. Timpul bilantului. — Museul de Istorie si Arheologie Piatra-Neamt, 21—24 Octombrie, 2004. — Piatra-Neamt: Constantin Matasa, 2004. — 118 s.

Petrescu-Dimbovita M., Valeanu M.-C. Cucuteni-Cetatuie. — Piatra-Neamt, 2004. — 740 s.

Одержано 05.04.2005

Г.В. Сапожникова, Н.М. Скакун

МІЖНАРОДНИЙ КОНГРЕС ФАХІВЦІВ З ДОІСТОРИЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ У ВЕРОНІ (ІТАЛІ)

20—23 квітня 2005 р. у м. Верона (Італія) відбувся міжнародний конгрес «Доісторична технологія» 40 років потому: функціональні дослідження та російська спадщина» («Prehistoric Technology» 40 Years Later: Functional Studies and Russian Legacy») ¹, організований історико-природничим музеєм і університетом Верони, а також цілою низкою таких відомих міжнародних наукових та суспільно-політичних установ, як INTAS, Європарламент, Асоціація антропологів Італії, Італійський інститут доісторії і протоісторії (Фіренці), університети Риму, Падуї, Ферари, Лече та ін.

Головні проблеми з організації та проведення конгресу лягли на плечі невгамовної та чарівної наукової співробітниці історико-природ-

ничого музею Верони Лаури Лонго, яка є одним із найвідоміших трасологів Італії. Членами міжнародного наукового організаційного комітету стали знані вчені з багатьох країн світу: П.К. Андерсон (Франція), І.К. Конте (Іспанія), Б.Д. Гайден (Канада), Г.Ф. Коробкова (Росія), К. Ле-моріні (Італія), Т. Манноні (Італія), Г.Х. Одел (США), Л.Р. Овен (Німеччина), Н.М. Скакун (Росія), А. ван Гвін (Нідерланди).

Усього на конгрес було заявлено понад 90 доповідей та повідомлень, підготовлених дослідниками з-понад 20 країн світу (Австралія, Азер-

¹ Йдеться про перше англомовне видання книги С.А. Семенова: Semenov S.A. Prehistoric Technology: An experimental study of the oldest tools and artefacts from traces of manufacture and wear / Translated by M.W. Thompson. — New York: Barnes and Noble, 1964.